

Kiszl Péter

Digitális bölcsészet a könyvtár- és információtudományban 5. rész Felsőoktatási szinergiák*

A digitális bölcsészet, valamint a könyvtár- és információtudomány szoros kapcsolatban álló diszciplínák. Tanulmány sorozatunk befejező részében az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán 2017 tavaszán létrehozott Digitális Bölcsészet Központ 2017/2018. tanévi tevékenységének elemzésén keresztül mutatjuk be a digitális bölcsészet felsőoktatási adaptációjának a közgyűjteményi szektorban is eredményesen alkalmazható megoldásokat kínáló egyfajta modelljét.

Tárgyszavak: bölcsészettudomány; digitális technika; információmenedzsment; innováció; felsőoktatás; könyvtáros; tartalomszolgáltatás; nemzetközi együttműködés

Bevezetés

Az ország legrégebb óta (1635) folyamatosan működő felsőoktatási intézményében és fakultásán, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán (ELTE BTK) kiemelt jelentőséggel bír a bölcsészet művelése terén felmerült legújabb tudományos-technikai lehetőségek élenjáró alkalmazása.

Digital Humanities (DH) néven mára világszerte elterjedt a bölcsészettudományok és a kifejezetten erre a tudománycsoportra szakosodott informatikai megoldások termékeny összekapcsolásának elméleti kutatással is megtámogatott gyakorlata.¹ E tevékenységek szervezeti hátterének, a jövőbeli kutatások infrastruktúrájának és kutatói hálózatának kialakítását célozta meg a XCIV/2017. (V. 29.) számú szenátusi határozattal a Könyvtár- és Információtudományi Intézethez (KITI) kötődően létesült *Digitális Bölcsészet Központ (DBK) 2017/2018. tanévre szóló vállalása*, melynek anyagi hátterét az *Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) célfinanszírozása* teremtette meg.

A digitális bölcsészet előzményei az ELTE BTK-n

A digitális bölcsészet hazai elterjesztésében² elévülhetetlen érdemeket szerzett *Horváth Iván* 1998-ban, az ELTE BTK keretei között hozta létre a *Bölcsészettudományi Informatika Önálló Prog-*

ramot (BIÖP) a Szegedi Számítógépes Munkacsoport utódjaként: „...a tartalomgyártás új technológiáit kutatjuk (és a gyakorlatban mindjárt ki is próbáljuk). A kérdés, melyre a választ keressük: milyen lesz a hálózati szöveg (az ún. «új könyv»). Válaszadásunk módja: technológiai, tartalomipari és gazdasági megoldások (elemzések, tanulmányok, ajánlások), továbbá referencia-értékű, technológiájukban új és tartalmukban is értékes hálózati szolgáltatások (kiadványok) fejlesztése.”³

Az általuk készített *Gépeskönyvek* (Hálózati kritikai kiadások; Hálózati tankönyvek, szöveggyűjtemények; Irodalmi adatbázisok; Kortárs szépirodalom; Tanulmányok)⁴ és a *Régi magyar irodalmi szöveggyűjtemény*⁵ a mai napig olvashatók az ELTE szerverén. Horváth két kötetben⁶ adott összefoglalást a hálózati kiadásokról, az „*informatikai irodalomtudományról*.”

A BIÖP egészen 2010-ig működött, amikor a kari szakkínálat felülvizsgálatával az akkor 50 kredités *minor*⁷ megszüntetése mellett döntött az ELTE BTK. A képzés felelőse ekkor már szervezetileg az Informatikai és Könyvtártudományi (ma Könyvtár- és Információtudományi) Intézet volt, ahol az egykori BIÖP-ös oktató, *Fodor János* irányításával számos *hálózati tartalomszolgáltatási projekt* (pl. 1xbolt, Fodor András hálózati életműkiadás, iTTiVoTT) zajlott, és az aktuális tantervekbe integrálva folyamatosan szerveződik a mai napig.⁸ Az

* A tanulmány az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) támogatásával készült.

ELTE BTK KITI a digitális bölcsészet és a könyvtár- és információtudomány kapcsolatrendszerét, egymásra utalt, együttműködő viszonyát⁹ idejében felismerte, folyamatosan kutatja és saját oktatási programja részévé tette. Az alap- és mesterszintű *könyvtárosképzés* jelenlegi kereteit meghatározó *képzési és kimeneti követelményeknek* is domináns része a tartalommenedzsment és a kapcsolódó informatikai témakörök.¹⁰

Logikus lépésnek értékelhető, hogy az ELTE Könyvtár- és Információtudományi Intézetében 2017 tavaszán – több szervezeti egység (Filozófia Intézet, Fordító- és Tolmacsképző Tanszék, Germanisztikai Intézet, Könyvtár- és Információtudományi Intézet, Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet, Művészettörténeti Intézet, Ókortudományi Intézet, Romanisztikai Intézet, Szláv és Balti Filológiai Intézet, Történeti Intézet, Vallástudományi Központ, Zenei Tanszék) bevonásával, Fodor János és *Kiszl Péter* közreműködésével megindult *műhelymunka* folyamánként – *Boros Gábor* tudományos ügyekért felelős dékánhelyettes támogatásával és *Palkó Gábor*, a *Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM)* tudományos titkárának együttműködésre irányuló megkeresését is figyelembe véve – jött létre az ELTE BTK Digitális Bölcsészet Központja.

Digitális Bölcsészet Központ: tudományos célok, módszerek, eredmények

A DBK alapításkor meghatározott küldetése, hogy egyrészt feltárja és szintetizálja a digitális bölcsészet területén elért korábbi eredményeinket, másrészt, hogy oktatóinknak és kutatóinknak, illetve kutatócsoportjainknak a témakörhöz illeszkedő szolgáltatásokat nyújtson, (tovább)képzéseket biztosítson, módszertani szakértői tevékenységet folytasson. Elkerülhetetlenné vált ugyanis a karunkon már működő, digitális bölcsészethez kapcsolódó kezdeményezések kilépése a kari nyilvánosság elé, a tapasztalatok megosztása, az egyes kutatók vagy kisebb kutatói közösségek által épített és működtetett adatbázisok archiválása, együttes továbbfejlesztése, a technikai háttér megosztása a későbbiekben induló újabb kezdeményezések ötletgazdáival, továbbá a módszertani kooperáció.

A kutatóközponti szervezet kialakítását az előzőekben műhelymunkaként meghatározott, a Könyv-

tár- és Információtudományi Intézetben 2017 tavaszán – az eredménycentrikus működés feltárása érdekében – bonyolított kari előadás- és konzultációsorozat alapozta meg. Több projekt mutatkozott be az ELTE BTK tanszékeiről, majd a résztvevők megosztották egymással tapasztalataikat, bevált gyakorlataikat és ismertették oktató-kutató munkájuk jellemző igényeit (1. ábra),¹¹ de a PIM-mel együttműködésben külföldi vendégelőadók fogadására is sor került:

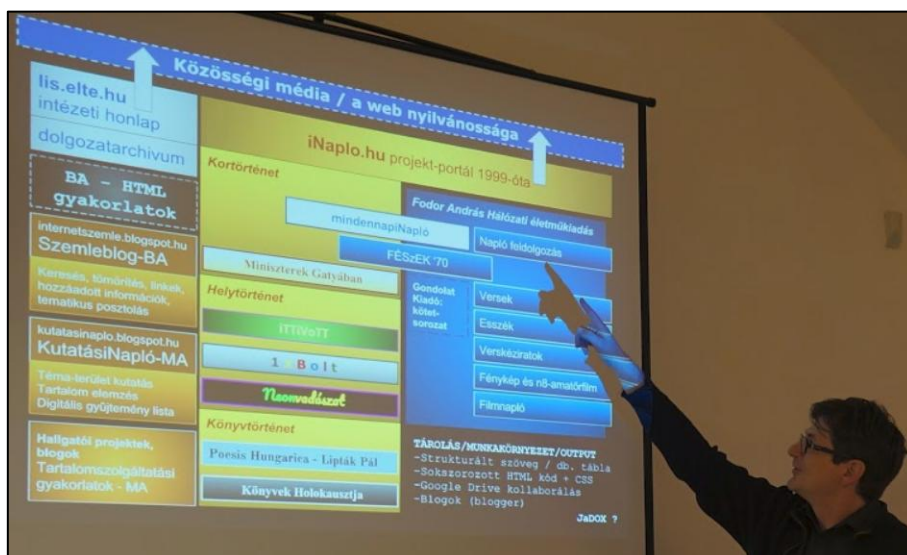
- *Helyszínelés, avagy filológia a digitális korban*, 2017. március 31.: *Thorsten Ries (Ghent University): Introduction to Digital Forensics. Hard Drive Philology: Critique Génétique* és *Heinz Werner Kramski (Deutsches Literaturarchiv Marbach): Long-Term Preservation of Born Digital Archival Objects: Serving the Unknown Future User*;¹²
- *A digitális kulturális örökség infrastruktúrái workshop*, 2017. április 5.: *Henning Scholz (Europeana)* és *Mike Mertens (DARIAH)* (2. ábra).¹³

Közleményünk további részében a 2018 nyaráig tartó projektidőszak tevékenységét foglaljuk össze.

Nemzetközi kapcsolatépítés

A Központ kezdeményezésére az EU legnagyobb digitális bölcsészeti hálózata, a *DARIAH (Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities)*¹⁴ együttműködő partnerévé vált.¹⁵ A DARIAH-EU támogatja a digitális kutatásokat, valamint azok eszközeinek oktatását, illetve az informatika módszereit a humántudományokban alkalmazó tudósok számára korszerű páneurópai infrastruktúrát nyújt. *Humanities at Scale* projektje¹⁶ az *Európai Kutatási Térségen (European Research Area = ERA)*¹⁷ belüli regionális csomópontok létrejöttét katalizálja, összeurópai szinten segíti a regionális kutatások láthatóságát és a nemzetközi kooperációt.

A DBK a DARIAH támogatásával közép-európai szakmai összefogást kezdeményezett: 2017. november 10-én az ELTE BTK-n, az *EU Horizon 2020 No. 675570* projektje keretében nyilvános workshopot tartottunk.¹⁸ Az ülésen Ausztria, Csehország, Dánia, Lengyelország, Szlovákia és Magyarország digitális bölcsészeti szakértői, vezető intézményeinek képviselői (*Almásy Zsolt – Pázmány Péter Katolikus Egyetem*, Magyarország; *Silvie Cinková – Charles University*, Csehország; *Andrej Gogora – Slovak Academy of Sciences*, Szlovákia; *Jan Hajič – Charles University*, Csehország; *Michał Kozak – Poznań Supercomputing and*

1. ábra A DBK működésének előkészítése: 2017. március 9-én Fodor János ismerteti a KITI digitalizálási projektjeit és webes tartalomszolgáltatásait

2. ábra Henning Scholz (Europeana) és Mike Mertens (DARIAH) A digitális kulturális örökség infrastruktúrái workshopja 2017. április 5-én a KITI-ben

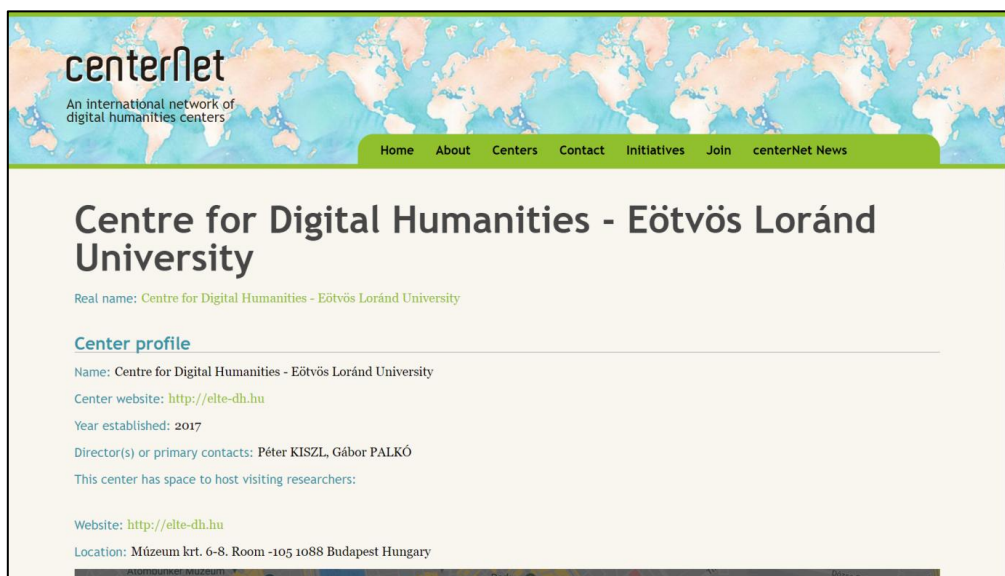
Networking Center, Lengyelország; *Lejtovicz Katalin* – ACDH, Ausztria; *Martin Lhoták* – Charles University, Csehország; *Palkó Gábor* – ELTE BTK, PIM, Magyarország; *Marianne Ping Huang* – Aarhus University, Dánia; *Gerlinde Schneider* – University of Graz, Ausztria; *Tanja Wissik* – ACDH, Ausztria; *Miroslav Zumrik* – Slovak Academy of Sciences, Szlovákia) beszéltek a helyi/térségi digitális bölcsészeti együttműködésekről, az intézményrendszeréről, jó gyakorlatokról, valamint a határokon átívelő összefogási lehetőségekről és a nemzetközi infrastruktúra előnyeiről. Az ülést követően a résztvevők közös nyilatkozatot fogadtak el,

melynek révén létrejött a *DARIAH Central European Hub*.¹⁹ A szerveződés célja a digitális bölcsészettanítás összehangolása a tudás megosztásával és közös e-learning anyagok fejlesztésével. Mindennek első eredménye, hogy a Központ a többi intézménnyel közösen és sikerrel pályázott nyári egyetemek szervezésére és a térségi DH-kutatások kérdőíves vizsgálatára a *Visegrádi Alaphoz*.

A DBK – egyetlen magyarországi szervezetként – tagja lett a *centerNet*²⁰ hálózatnak (3. és 4. ábra), amely mintegy 250 DH-szervezetet köt össze világszerte.

3. ábra A centerNet hálózata

4. ábra Az ELTE DBK adatlapja a centerNet honlapján

A Központ megkezdte a digitális bölcsészet egyetemi kurzusainak regisztrálását a *Digital Humanities Course Registry*²¹ nemzetközi adatbázisban (5. ábra). Korábban még nem szerepelt magyar tanegység a szolgáltatásban, mely az európai tudományos szervezetek által kínált DH-kurzusokat veszi számba.

Kezdeményeztük a *Michael Culture Association* hálózati tagságunkat. A szervezet az európai digitális kulturális örökséggel foglalkozó intézményeket fogja össze, az EU-finanszírozású *Michael and Michael Plus* 2005–2007 között – magyar részvétellel – lezajlott programjának²² egyesületi keretek közt történő folytatásaként.

Technológiai fejlesztések

Az *ELTE Egyetemi Digitális Tudástár (EDIT)* repozitóriummal kompatibilis formában megkezdtük egy olyan *kari tudástár* kialakítását, amelyen keresztül a kutatási adatok a legkorszerűbb környezetben, ugyanakkor fenntartható, biztonságos és szabványos formában lesznek közzétehető, összeköthető és kereshető, illetve tárolható. A gyűjtemény első egységeként (pilotként) – együttműködésben a *Filozófia Intézettel* – létrehoztuk a *Magyar Filozófiai Tudástárat*, egyúttal várjuk további projektek jelentkezését. A szerzői jogi vonatkozások rendezése érdekében konzultációt kez-

deményeztünk a *Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalával (SZTNH)*. Az *Islandora CLAW* alapú repozitóriumot alkalmassá tettük a *BTK folyóiratainak digitális publikálására* is. A repozitórium fejlesztése során számos szoftvert teszteltünk (pl. Fedora3, Fedora4, eXist DB, Islandora) és informatikus szakértő segítségével több metaadatszabványt (pl. MARC, EDM, Schema.org) hasonlítottunk össze döntésünk megalapozásaként.

A Központ bekapcsolódott a *READ*-projekt keretei között fejlesztett *Transkribus* tanuló algoritmus alapú kézírásfelismerő szolgáltatás²³ fejlesztésébe. Wiki szócikkek formájában készítünk digitális bölcsészeti enciklopédiát, ennek technológiai háttereként *wiki szoftvereket* teszteltünk.

A Könyvtár- és Információtudományi Intézetben folyó kutatások részeként *Pusztai Sándor* fotóiból – közösségi média közreműködést is magába foglaló – népszerű szolgáltatás jött létre a *Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK) Budapest Gyűjteményének* állományára építve²⁴ Fodor János vezetésével, informatikus könyvtáros hallgatók közreműködésével. A *Hullámfürdő* projekt²⁵ bemutatóját 2018. május 26-án tartottuk a FSZEK Központi Könyvtárának fogadótermében.²⁶ Az esemény jelentős sajtóvisszhangot kapott.²⁷

The screenshot shows the Digital Humanities Course Registry interface. On the left, there are search filters for Country (Hungary), City, Institution, Education, Disciplines, Techniques, and Objects. Below the filters is a 'Reset all Filters' button. The main area features a map of Hungary with a red location pin over Budapest. Below the map is a table listing courses.

Status	Course Name	Education Type	Institution	Department	Information	Curriculum
last revised 2018-10-08	Digital collection development	Degree: Bachelor Programme	Eötvös Loránd University	Institute of Library and Information Science	Info	Guide
last revised 2018-09-10	Humanities in the Digital Age: Introduction to Digital Humanities	Credits: Course	Eötvös Loránd University	Department of Comparative Literature and Cultural Studies	Info	-
last revised 2018-08-15	Digitális bölcsészet	Credits: Course	Eötvös Loránd University	Centre for Digital Humanities	Info	-

© 2014 - 2019 Hendrik Schmeer
Created on behalf of a consortium of partners in DARIAH-RE_VCC2 "Research and Education":

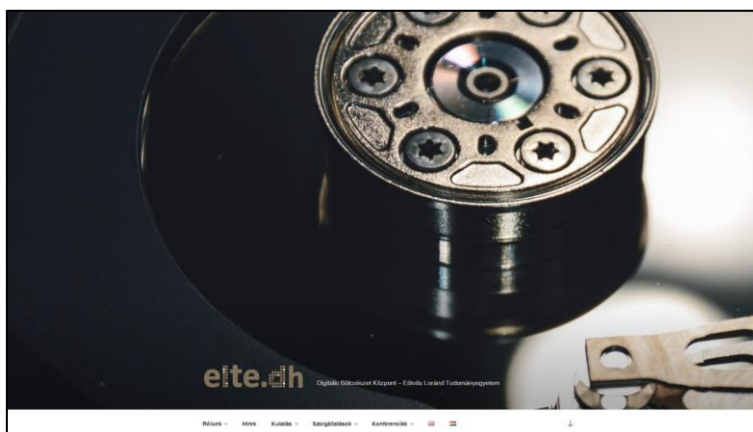
5. ábra Magyarországi digitális bölcsészeti kurzusok a Digital Humanities Course Registry adatbázisában

Kommunikáció, jó gyakorlatok megosztása

A Központ önálló honlapját²⁸ (6. ábra) folyamatosan fejlesztjük Wordpress szoftverkörnyezetben, számos plugint integrálva. A honlapon kívül Facebook fiókot üzemeltetünk angol és magyar nyelven, posztjaink több ezer felhasználóhoz jutnak el. A *DH_Budapest_2018* konferenciáról Twitter közvetítést szerveztünk a konferencia résztvevőinek együttműködésével.

Folytattuk az ELTE BTK kutatói, kutatócsoportjai számára megkezdett műhelymunka-sorozatot,

ahol a digitális bölcsészeti eszközöket, módszereket alkalmazó projektek mutatkoztak be (7. ábra), és *Legeza Dénes* (SZTNH) szerzői jogi előadására is sor került.²⁹ A 2018 februárja és májusa közötti prezentációkat termékeny eszmecsere követte. A kar különböző intézeteiben végzett kutatások közös, gyors áttekintését célzó informális összejövetel nemcsak a Központ szolgáltatásainak tervezését segítették, de a kari igények és érdeklődés mentén új kapcsolatokat teremtettek intézetek, tanszékek, kutatói csoportok között.

6. ábra A Digitális Bölcsészet Központ nyitóoldala

7. ábra Digitális bölcsészeti műhelymunka a Média és Kommunikáció Tanszék oktatóinak projektismertető előadásával 2018. február 7-én a KITI-ben

Annak érdekében, hogy a Digitális Bölcsészet Központ tevékenységei összhangban legyenek a kar oktatóinak és kutatóinak elvárásaival, valamint a kari vezetés képet kapjon az ELTE BTK-n létrehozott és tárolt saját építésű tudományos és oktatási célú adatbázisokról (szöveges, hangzó, képi vagy multimédiás gyűjteményekről, nagyobb összeállításokról, jelentősebb megőrzésre, feldolgozásra és esetlegesen közzétételre szánt elektronikus szakmai tartalmakról), karunk közel 80 tanzékét és megközelítőleg félszáz oktató-kutatóját, azaz Magyarország legnagyobb bölcsész tudós közösségét érintő átfogó *felmérést* indítottunk. Eltökélt szándékunk a kari tudástár számára az ELTE BTK-n már meglévő vagy jövőbeli tudományos és oktatási adatok hosszú távú megőrzését, szabványos összekapcsolását és kereshetővé tételét előkészíteni, ezzel egyidejűleg összegyűjteni és elemezni a kari kutatók digitális bölcsészettel kapcsolatos igényeit.

Hallgatói kutatómunka támogatása

A Központ keretei között három, az *Új Nemzeti Kiválósági Program (ÚNKP)* által ösztöndíjban részesített hallgató kutatásaihoz nyújtottunk konzultációs szakmai háttérrel:

1. *Kozák Dániel: Digitális szövegtörzsek és a klasszika-filológia praxisai: lehetőségek és problémák,*
2. *Maróthy Szilvia: Elektronikus szövegkiadások Magyarországon,*

3. *Vásári Melinda: A digitális helyszínelés – a filológia megváltozott mediális környezetünkben.*

Az ELTE BTK-n pályázatot hirdettünk a 2017/2018. tanév legjobb, digitális bölcsészeti szempontból is releváns szakdolgozatainak díjazására.³⁰ Bármilyen kapcsolódás, a szakdolgozat tematikai vagy módszertani rokonsága (pl. számítógépes nyelvészeti megközelítés, adatok és eredmények vizualizációja, adatbázisok vizsgálata, hálózati tudás, digitális források elemzése) Az év *digitális bölcsészeti szakdolgozata* pályázatunk tematikájába illeszkedett. Kitűnő pályaművek érkeztek, a 2018. június 28-án tartott eredményhirdetésen egy első és három megosztott második helyezést osztottunk ki:

1. Első helyezést ért el: *Bartók Márton* (beszédtudomány mesterszak): *A zöngéképzés vizsgálata számítógépes játékkal elicitált emocionális megnyilatkozásokban.*
2. Megosztott második helyezést értek el: *Kocsis Ágnes* (magyartanári modul, tanári mesterszak): *Informatika a nyelvtanórán;* *Nagy Noémi* (tanári mesterképzés, történelem-magyar): *A digitális szövegek olvasásának fejlesztése tantermi környezetben* és *Bencze Norbert* (alkalmazott nyelvészet mesterszak, interkulturális nyelvészet specializáció): *A jegyzetelés támogatása.*³¹

A díjazott hallgatókat az oklevél mellett kultúrautalvánnyal jutalmaztuk (8. ábra).

8. ábra Az év digitális bölcsészeti szakdolgozata díjátadója 2018. június 28-án a KITI-ben

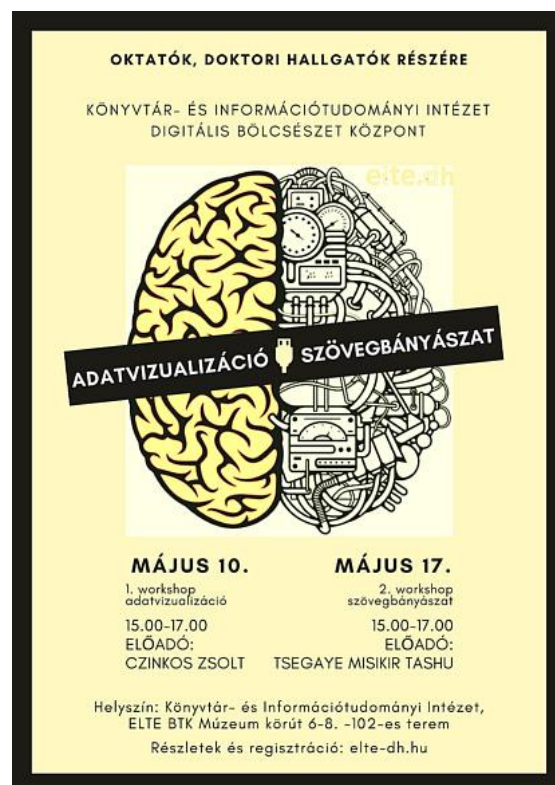
Oktatás

A 2018. május első három hetében szervezett *workshoppersorozatunk*³² a DH_Budapest_2018 konferencia előfutárának tekinthető. A nyilvános kurzusokon a meghívott szakemberek PhD-hallgatók és oktatók számára, az elméletet a gyakorlattal kombinálva nyújtottak betekintést szakterületeikre, sokféleképpen reprezentálva a digitális bölcsészeti:

1. *Fellegi Zsófia a digitális tudományos szövegkiadások problémáiról* szól (2018. május 3.), különös tekintettel a jelölőnyelvi átiratok készítésére. A PIM szakértője, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem (PPKE) doktorandusza a bölcsészeti szempontból legközelebbi témát elérhető közelségbe hozta. A digitális tudományos szövegkiadások elméleti és gyakorlati problémáiról beszélt, majd a résztvevők az előadó instrukciói szerint készítették el egy *Petőfi* vers XML kódolását, így nyerve konkrét gyakorlaton keresztül bepillantást a digitális filológus műhelyébe (9. ábra).³³
2. *Czinkos Zsolt foglalkozása* (2018. május 10.) az *adatvizualizáció* témakörét járta körül. A vizuális percepció sajátosságaitól a webes olvasási, információbefogadási szokásokig vezető elméleti alapok után *Arany János* szókincséből vett példákkal a résztvevők saját adatvizualizációs metódusokat próbálhattak ki a *Flourish* online alkalmazás³⁴ segítségével.
3. *Tsegaye Misikir Tashu Text mining* című angol nyelvű bemutatóján (2018. május 17.) az amerikai elnöki beszédekből vett mintán láthattuk a szövegek előkészítésének lépéseit, a töltelékszavak kigyomlálását, s az összehasonlításra érdemes szókincs szótári alakra hozásának módszerét. A lépéseket a résztvevők maguk is végrehajthatták Tsegaye instrukciói alapján, python parancsokkal a gépekre előtelepített *Jupyter* notebookban.³⁵ A kód értelmezésével a résztvevők közelebb kerültek a szövegfeldolgozás megértéséhez, s láthatták, hogy a *Python* nyelvhez³⁶ írt, szabadon felhasználható könyvtárak segítségével néhány lépés után összevethetővé válnak statisztikailag elemezhető méretű szövegek. Az eredmények kiértékelésére, vizualizációjára is szemléletes példákat mutatott az előadó (10. ábra).³⁷

9. ábra Digitális filológia workshophirdetmény

10. ábra Adatvizualizáció és szövegbányászat workshophirdetmény

Palkó Gábor két egymást követő félévben tartott *bevezető digitális bölcsészeti egyetemi kurzusokat* az ELTE hallgatói számára. Számos, a humán tudományok szempontjából releváns DH-módszert és eszközt ismertetett: a jelölőnyelvek (SGML, HTML, XML, JSON, XSL) használatát, szövegelemzést és kódolást, az adatok és metaadatok jellemzőit, digitális objektumok, adatcsere-formátumok fajtáit, valamint foglalkozott aggregációval és vizualizációval is. Fodor Jánosnak, a Könyvtár- és Információtudományi Intézet adjunktusának kurzusai szinte kivétel nélkül kapcsolódnak a digitális bölcsészethez, például: *Informatika bölcsészeknek, Adatbázis-építés-könyvtárgépesítés, Hálózati ismeretek, A tartalomszolgáltatás eszköztárserei, Webszerkesztés.*

A Központ egész tanévben ingyenes *tréning* lehetőségeket biztosított az ELTE oktatóinak és doktoranduszainak. Választható témakörök voltak:

- digitális kulturális örökség,
- digitális tudománymetria és forráskutatás,
- digitálisan született anyagok,
- stilometria,
- tudományos szövegkiadások online szolgáltatása.

A #dariahTeach projekt³⁸ keretében a Központ részt vett e-learning tananyagok fejlesztésében és fordításában. A #dariahTeach programot azért hozták létre, hogy a digitális bölcsészettudományok területén platformot biztosítsanak és tesztmodulokat fejlesszenek a nyílt forráskódú, ellenőrzött, többnyelvű oktatási anyagok számára. A magyar fordításban megjelentetett első tananyag: *Szövegekódolás és a Text Encoding Initiative.*³⁹

A PPKE-vel közösen, a Könyvtár- és Információtudományi Intézet oktatóinak bevonásával kidolgoztuk a *digitális bölcsészet mesterszak (MA)* szakalapítási dokumentumát, melyet előzetes miniszteri véleményezésre nyújtottunk be. Az Intézeti (KITI) és a Kari Tanács (BTK), majd a Szenátus (ELTE) támogatása után az ELTE digitális bölcsészet mesterképzési szak létesítési eljárásának megindításáról egyetértő miniszteri döntés született. Az indításra széles körű, interdiszciplináris kari, illetve egyetemi (egyetemközi) kooperáció után kerülhet sor.

Nemzetközi konferencia szervezése

Az ELTE BTK Digitális Bölcsészet Központja által az első Budapesten szervezett digitális bölcsészeti nemzetközi konferencián négy nap alatt több mint tíz ország száz kutatója vett részt. A DH_Budapest_2018 széles körű fórumot biztosított a digitális bölcsészet kutatóinak összefogására nemcsak közép-európai, de globális szinten is. A szekciókban folyó munkát (11. ábra) megelőzően plenáris előadók voltak (a megszólalás sorrendjében):

1. Wolfgang Ernst (Humboldt-Universität, Berlin, Germany): *Humanities of the digital: Media philosophy*
2. Patrick Sahle (Universität zu Köln, Germany): *On the Ongoing Formation of Digital Humanities – A 2018 Snapshot*
3. Susan Schreibman (Maynooth University, Ireland): *Digital Humanities as a Public Good*
4. Dirk Van Hulle: *Digital Scholarly Editing (University of Antwerp, Belgium): Towards Macro-analysis Across Versions.*⁴⁰

11. ábra DH_Budapest_2018 konferencia: szekciómunka 2018. május 29-én a Történeti Intézet Szekfű Gyula Könyvtárában

Workshoprésztvételek, konferencia-előadások

Munkatársaink számos hazai és nemzetközi szakmai fórumon vettek részt, közülük néhány:

- 2017. október 24-én Trondheimben, a *Norwegian University of Science and Technology (NTNU)* felkérésére Palkó Gábor ismertette a Központ tevékenységét és a DARIAH Central European Hub regionális együttműködés terveit.
- 2017. november 7-én Kiszl Péter az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karán megrendezett 25. *Egyetemi Nyelvészeti Napok* nemzetközi konferencián *Az alkalmazott nyelvészet könyvtár- és információtudományi perspektívái* címmel tartott plenáris előadást. A Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék tanácskozásának témája *Az alkalmazott nyelvészet jelene és jövője* volt, Kiszl Péter a konferencia tudományos programbizottságának tagjaként is közreműködött.⁴¹
- 2017. november 20-án Palkó Gábor a *Magyar Tudományos Akadémia (MTA)* által szervezett *A humán tudományok és a gépi intelligencia* konferencián tartott *A digitális bölcsészet kultúrtechnikái. Virtuális kutatókörnyezetek* címmel előadást.⁴²

- A 2017. november 27-én és 28-án a Könyvtár- és Információtudományi Intézet *Valóságos könyvtár – könyvtári valóság III.* című konferenciáján ismét megrendeztük a digitális bölcsészet szekciót (12. ábra). Az *ELTE Egyetemi Könyvtárának* tanácstermében jelenlévők a digitális bölcsészet különálló kezdeményezései összefogásának értékét hangsúlyozták, így megmutatták a digitális töredezettségből a digitális egység felé való fokozatos haladást egy egyetemi közösségen belül.⁴³
- A *Networkshop 2018* konferencián Egerben, 2018. április 4-6. között Palkó Gábor és Smrcz Ádám a Magyar Filozófiai Tudástárral kapcsolatos terveket ismertette, Fodor János prezentációjának címe *Az érdeklődés hullámai. A könyvtáros új szereplehetősége a közreadás és a példamutatás között* volt.⁴⁴
- Együttműködést kezdeményeztünk a leuveni *Husserl Archivummal* (Husserl Archives)⁴⁵ egy közösen benyújtandó *Central Europe Leuven Strategic Alliance (CELSA)*⁴⁶ pályázat érdekében. A kutatási kooperáció első lépéseként Palkó Gábor és Smrcz Ádám részt vettek a *Digital Environments for Philosophy as a "Rigorous Science"* (2018. május 14., Leuven) workshopon.⁴⁷

12. ábra Valóságos könyvtár – könyvtári valóság III. konferencia: digitális bölcsészet szekció 2017. november 28-án az ELTE Egyetemi Könyvtárban

Kiadványok

Nemzetközi, ún. kettős vak lektorálású angol nyelvű folyóirat elindítását készítettük elő *Digital Scholar* munkacímmel. Örömteli fejlemény, hogy a Springer Nature vállalta a kiadást és az *International Journal of Digital Humanities* szakfolyóirat (13. ábra) szerkesztőbizottsága már várja a témába vágó tanulmányok benyújtását:

- Almási Zsolt, PPKE, Budapest;
- Roman Bleier, University of Graz, Graz, Austria;
- Kiszl Péter, ELTE, Budapest;
- Piroska Lendvai, University of Göttingen, Göttingen, Germany;
- Nicolas Pethes, University of Cologne, Cologne, Germany;
- Palkó Gábor, ELTE, Budapest (főszerkesztő);
- Thorsten Ries, University of Sussex, Brighton, United Kingdom; Ghent University, Belgium;
- Susan Schreibman, Maastricht University, The Netherlands;
- Dirk Van Hulle, University of Antwerp, Antwerp, Belgium.⁴⁸

Két tematikus – neves vendégszerkesztők jegyezte – folyóiratszám készült el:

1. Az első szám témája a *Born digital dokumentumok és archívumok helyzete, lehetőségei*. Megkísérli a történeti jelenünk digitális archívumaival kapcsolatos módszertani diskurzusok alakítását a filológia, a digitális helyszínelés és a levéltári tudományok szempontjait figyelembe véve, foglalkozva privát digitális archívumokkal, mind általános, mind doménspecifikus web-archívumokkal, kutatásarchiváló infrastruktúrákkal, valamint a hálózati előzményeket megőrző hardvermúzeumokkal.
2. A második szám a *digitális kritikai kiadások szerkesztésének elméletére és gyakorlatára* koncentrálna. A kutatók beszámolnak a különféle szövegváltozatok modellezésére, feldolgozására, elemzésére, vizualizációjára és a különböző verziók fordítására fejlesztett új eszközökről. E problémák egymás mellé helyezésének révén a folyóirat e száma érdekes keresztmetszetet kíván kínálni a technika jelenlegi állásának bemutatására, és remélhetőleg gyümölcsözően élénkíti a kritikai szövegkiadásról szóló tudományos vitákat.

The screenshot shows the Springer Link interface for the *International Journal of Digital Humanities*. The page features the journal's title, ISSN (2524-7832 for print, 2524-7840 for online), and a detailed description of its focus on digital media and research methodology. A list of topics includes digital cultural heritage, data visualization, natural language processing, and semantic web technology. A table on the right indicates that there are 0 available issues and 5 articles in the journal.

Available	Volumes
0 - 0	0
Issues	Articles
0	5

13. ábra Az *International Journal of Digital Humanities* című szakfolyóirat a Springer Nature portfóliójában

A *Digitális (szöveg)kultúrák a bölcsészképzésben* (szerk. L. Varga Péter, Molnár Gábor Tamás, Palkó Gábor) kötet⁴⁹ elsősorban a *Digitális kultúra és szövegkultúra a felsőoktatásban* címmel az ELTE Bölcsészettudományi Karán 2017 januárjában rendezett tudományos workshop válogatott anyagát tartalmazza. Köz- és felsőoktatási oktatásmódszertan-elméleti tanulmánygyűjtemény, amely a humán tárgyak, elsősorban az irodalom és a szövegkultúrák tanulásának, valamint tanításának digitális korszakbeli kihívásait tárgyalja.

Kerekes Pál és Kiszl Péter: *Magyar irodalom a világhálón. Szabadon elérhető magyar nyelvű szöveggyűjtemények* című, az ELTE Eötvös Kiadó által megjelentetett könyvében⁵⁰ körképet ad a szabadon elérhető magyar nyelvű irodalom webkönyvtáiról és szöveggyűjteményeiről, az azokban megtalálható elektronikus könyvekről, szövegekről. Ez az összeállítás a maga nemében talán az utolsó: lehetséges, hogy a hazai internet-archiválás elindulásával a világhálón ingyenesen hozzáférhető magyar literatúra lelőhelyeiről nem készül már több nyomtatásban megjelenő kötet.⁵¹

A Digitális Bölcsészeti Központ első tanévét *bemutató kiadvány* áttekinti az újonnan alakult kari kutatóegység működését, az őszi és tavaszi szemeszterben elért eredményeit.

Számos további, főként folyóiratokban megjelent *szakközlemény* is született, melyekből a digitális bölcsészet, valamint a könyvtár- és információtudomány kapcsolatát elemző kutatásokkal összefüggőket emeljük ki, hiszen a Könyvtár- és Információtudományi Intézetben hosszú évek óta folyó vizsgálatok is jól segítették, kiegészítették a Központ céljainak eddigi megvalósulását.⁵²

Nemzetközi pályázati konzorciumok

Az ELTE csatlakozott a *COST (European Cooperation in Science and Technology)*⁵³ *Distant Reading for European Literary History* kutatási projektjéhez,⁵⁴ melynek fő célja egy többnyelvű európai irodalmi szöveggyűjtemény, a *European Literary Text Collection (ELTeC)* létrehozása és összehangolása. Az ELTeC alapgyűjteménye legalább száz regényt tartalmaz, amelyek tíz nyelven (holland, angol, francia, német, modern görög, olasz, lengyel, portugál, orosz, spanyol és magyar) metaadatoltak és annotáltak, így összesen legalább ezer teljes szövegű műhöz való hozzáférést jelent az adatbázis. A COST CA16204 vezetőtes-

tületének magyar képviselői: Kiszl Péter és Palkó Gábor.

A KITI *Visegrad Grants (Visegrad Fund)* pályázatot⁵⁵ nyújtott be hét partnerrel (Charles University, Faculty of Mathematics and Physics; Library of the Czech Academy; Institute of the Bioorganic Chemistry of the Polish Academy of Sciences – Poznań Supercomputing and Networking Center; University of Graz; Institute of Ethnology, Slovak Academy of Sciences; Ľudovít Štúr Institute of Linguistics, Slovak Academy of Sciences; Austrian Centre for Digital Humanities of the Austrian Academy of Sciences; Institute of Literary Research of the Polish Academy of Sciences) közösen *Digitális Tudósok képzése: Tudáscsere a V4 és Ausztria között* címen. Témavezető: *Bella Katalin*, résztémavezetők: Kiszl Péter és Palkó Gábor. A 2020-ig tartó nyertes pályázat kulcsterületei:

- digitális bölcsészeti kutatások tudásbázisának létrehozása,
- az oktatás összehangolása közös e-learning anyagok fejlesztésével,
- nyári egyetemek (2019–2020: Graz, Prága, Budapest) szervezése a többnyelvű számítógépes nyelvi eszközök használatának elősegítésére a humán- és társadalomtudományokban, témakörök: *Gentle Introduction into Natural Language Processing and Corpus Linguistics, Linked Data and the Semantic Web for Humanities research, Digital Philology.*

Tárgyi infrastruktúra és projektmenedzsment

A Központ elhelyezése a Könyvtár- és Információtudományi Intézetben történt meg a Múzeum krt. 6-8. alagsor 105-ös teremben. A tárgyi infrastruktúra kialakítása folyamatos volt a tanév során, számítástechnikai eszközök, nagyképernyős televízió, bútorok stb. beszerzése valósult meg a *multi-funkciós szobába*. 2018 májusában a digitális bölcsészethez kapcsolódó *külföldi kötetekkel* gazdagodott a KITI Könyvtára.⁵⁶ Ezzel az ELTE által – az EISZ keretében – előfizetett adatbázisok⁵⁷ mellett további friss szakirodalom érhető el oktatóink és kutatóink számára.

A Digitális Bölcsészeti Központ tevékenységének szervezését – dékáni megbízás alapján – Kiszl Péter központvezető, témavezető és Palkó Gábor társ-központvezető végezte, a projekt pénzügyi vezetését *Székelyné Muhr Szilvia* hivatalvezető-helyettes (ELTE BTK Gazdasági Hivatal) látta el, a teljes körű, állandó szervezeti háttértámogatást a

Könyvtár- és Információtudományi Intézet biztosította.

Zárszó

Tanulmányosorozatunk befejezéséhez érve meggyőződéssel állíthatjuk, hogy az információ korszerű gyűjtése, feldolgozása, közvetítése és megőrzése a 21. században kizárólag *interdiszciplináris* fejlesztőközegben értelmezhető. A digitális világ „*információs tisztviselői*”,⁵⁸ a könyvtárosok szakmai együttműködési képességének erősítése, folyamatos ismeretbővítése létkérdés, ehhez a digitális bölcsészeti megoldások stabil (rész)muníciókkal szolgálhatnak.

Hivatkozások

- 1 A nemzetközi trendeket megvilágító friss összefoglalás: SENNYEY Pongrácz: Víták és víziók a digitális bölcsészetről. = Digitális Bölcsészet. 1. évf. 2018. 1. sz. 111-120. p.
<https://doi.org/10.31400/dh-hun.2018.1.228>
- 2 A digitális bölcsészet magyarországi történeti áttekintését adja és kutatási irányait ismerteti: KISZL Péter: Digitális bölcsészet. Régi-új horizontok az interdiszciplinaritásban. = Hungarológiai Közlemények. 19. évf. 2018. 1. sz. 85-100. p.
<https://doi.org/10.19090/hk.2018.1.85-100>
- 3 Bölcsészettudományi Informatika Önálló Program (BIÖP). ELTE BTK:
<http://www.magyar-irodalom.elte.hu>
- 4 Gépeskönyv. ELTE BTK:
<https://www.btk.elte.hu/gepeskonyv>
- 5 Régi magyar irodalmi szöveggyűjtemény. ELTE BTK:
<http://magyar-irodalom.elte.hu/gepesk/corpus/corpus.htm>
- 6 HORVÁTH Iván: Magyarok Bábelben. Szeged, JATEPress. 2000.
<http://magyar-irodalom.elte.hu/babel> és HORVÁTH Iván: Gépeskönyv. Budapest, Balassi Kiadó. 2006. (Opus irodalomelméleti tanulmányok, 9.)
- 7 Minor. ELTE BTK:
<https://www.btk.elte.hu/file/Minor.pdf>
- 8 FODOR János: Tér, idő, tartalom. Kor- és helytörténeti webprojektjeink újabb tanulságai. In: Kiszl Péter – Csík Tibor szerk.: Valóságos könyvtár – könyvtári valóság. Könyvtár- és információtudományi tanulmányok 2018. Budapest, ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet. 2018. 191-198. p.
<https://doi.org/10.21862/vkkv2018.191>
- 9 WONG, S. H. R.: Digital Humanities: What Can Libraries Offer? Portal: Libraries and the Academy. 16. évf. 2016. 4. sz. 669-690. p.
<http://dx.doi.org/10.1353/pla.2016.0046>
- 10 KISZL Péter: Könyvtártudomány 2017-től – a katedra szemszögéből. = Könyv és Nevelés. 19. évf. 2017. 1. sz. 36. p.
http://epa.oszk.hu/03300/03300/00009/pdf/EPA03300_konyv_es_neveles_2017_1_026-037.pdf
- 11 „2017. március 9-én Fodor János adjunktus mutatta be intézetünk digitalizálási projektjeit és webes tartalomszolgáltatásait a Boros Gábor tudományos dékánhelyettes kezdeményezésére a Petőfi Irodalmi Múzeum partnerségével intézetünkben indult, Kiszl Péter intézetigazgató által támogatott műhelybeszélgetés-sorozaton (korábbi előadók: Palkó Gábor, Földvály Miklós, Péteri Attila), melynek célja a Bölcsészettudományi Kar különböző intézeteiben létrehozott webtartalmak, hálózati fejlesztések számbavétele és a kari Digitális Bölcsészet Központ működésének előkészítése.” Forrás: A kari Digitális Bölcsészet Központ működésének előkészítése. ELTE LIS:
<http://elte-lis.blogspot.com/search/label/digit%C3%A1lis%20b%C3%B6lcs%C3%A9szet>
- 12 Meghívó Thorsten Ries és Heinz Werner Kramski vendégelőadására. ELTE LIS:
<http://elte-lis.blogspot.com/2017/03/Thorsten-Ries--Heinz-Werner-Kramski.html> és Helyszínelés, avagy filológia a digitális korban. ELTE LIS: <http://elte-lis.blogspot.com/2017/04/helyszineles-avagy-filologia-digitalis.html>
- 13 A digitális kulturális örökség infrastruktúrái. ELTE LIS: <http://elte-lis.blogspot.com/2017/04/a-digitalis-kulturalis-orokseg.html> és A működő értékekért – Europeana és DARIAH. ELTE LIS: <http://elte-lis.blogspot.com/2017/04/a-mukodo-ertekekert-europeana-es-dariah.html>
- 14 DARIAH-EU (Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities): <https://www.dariah.eu>
- 15 „DARIAH Members are countries (EU Member States and Associated Countries) or intergovernmental organisations. Alternatively, institutions from countries who are not yet DARIAH Members can participate as Cooperating Partners. Currently DARIAH has 17 Members (Austria, Belgium, Croatia, Cyprus, Denmark, France, Germany, Greece, Ireland, Italy, Luxembourg, Malta, Netherlands, Poland, Portugal, Serbia, Slovenia) and several Cooperating Partners in eight non-member countries: Bulgaria, Finland, Hungary, Norway, Romania, Sweden, Switzerland and the United Kingdom.” Forrás:
<https://www.dariah.eu/network/partners-countries>
- 16 Humanities at Scale (HaS). DARIAH-EU:
<http://has.dariah.eu>
- 17 European research area (ERA). European Commission:
https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/strategy/era_en
- 18 DARIAH Central European Hub workshop:
<http://has.dariah.eu/?p=1418>

- ¹⁹ DARIAH's Regional Hubs: <https://www.dariah.eu/network/regional-hubs>
- ²⁰ centerNet. An international network of digital humanities centers: <http://dhcenter.net.org>
- ²¹ Digital Humanities Course Registry. DARIAH-CLARIN: <https://registries.clarin-dariah.eu/courses>
- ²² Michael Multilingual Inventory of Cultural Heritage in Europe: <http://www.michael-culture.org>
- ²³ Transkribus: <https://transkribus.eu>
- ²⁴ A FSZEK és az ELTE BTK KITI korábban már sikerrel zárult, közös projektjéről bővebben: A Könyvek holo-kausztja című virtuális kiállítás bemutatója. FSZEK: http://www.fszek.hu/konyvtaraink/kozponti_konyvtar/r_endezvenyek/?article_hid=32974
- ²⁵ Hullámfürdő – záróra előtt: <http://inaplo.hu/hullamfurdo>
- ²⁶ Hullámfürdő záróra előtt – projektbemutató. ELTE LIS: <http://elte-lis.blogspot.com/2018/05/hullamfurdo-zarora-elott-projektbemutato.html> és Hullámfürdő záróra előtt. FSZEK: http://www.fszek.hu/konyvtaraink/kozponti_konyvtar/budapest_gyujtemeny/?article_hid=38906
- ²⁷ Két példa: KISS Eszter – BARAKONYI Szabolcs: Hullámfürdő záróra előtt – testek a harmincas évekből. Index. 2018. május 23.: https://index.hu/nagykep/2018/05/23/hullamfurdo_zarora_elott_testek_a_harmincas_evekbol és JUHÁSZ Kristóf: Mit látott az úszómester? A képeknek irodalom-, mentalitás- és életmódtörténeti jelentőségük van. Magyar Idők. 2018. május 23.: <https://magyaridok.hu/kultura/mit-latott-az-uszomester-3120745>
- ²⁸ Digitális Bölcsészet Központ. ELTE BTK: <http://elte-dh.hu>
- ²⁹ A Központ „alakuló fázisában” szervezett intézeti bemutatkozások (Germanisztikai Intézet, Ókortudományi Intézet) folytatása időrendben:
- 2018. február 7. – Digitális bölcsészet: média és kommunikáció. ELTE LIS: <http://elte-lis.blogspot.com/2018/02/digitalis-bolcseszeti-media-es.html>
  - 2018. március 14. – Digitális bölcsészet: Szláv és Balti Filológia. ELTE LIS: <http://elte-lis.blogspot.com/2018/03/digitalis-bolcseszeti-szlav-es-balti.html>
  - 2018. április 12. – Digitális bölcsészet: Régészettudományi Intézet. ELTE LIS: <http://elte-lis.blogspot.com/2018/04/digitalis-bolcseszeti-regeszettudomanyi.html>
  - 2018. április 26. – Digitális bölcsészet: Művészettörténeti Intézet. ELTE LIS: <http://elte-lis.blogspot.com/2018/05/digitalis-bolcseszeti-muveszettorteneti.html>
  - 2018. május 8. - Digitális bölcsészet: szerzői jogi vonatkozások. ELTE LIS: <http://elte-lis.blogspot.com/2018/05/digitalis-bolcseszeti-szerzoi-jogi.html>
- ³⁰ Pályázat: Az év digitális bölcsészeti szakdolgozata. ELTE LIS: <http://elte-lis.blogspot.com/2018/05/palyazat-az-ev-digitalis-bolcseszeti.html>
- ³¹ Szakdolgozat pályázat: eredményhirdetés. ELTE LIS: <http://elte-lis.blogspot.com/2018/06/szakdolgozat-palyazat-eredmenyhirdetes.html>
- ³² Ízelítők a digitális bölcsészet lehetőségeiből. ELTE LIS: <http://elte-lis.blogspot.com/2018/05/izelitok-digitalis-bolcseszeti.html>
- ³³ Digitális filológia workshop. ELTE LIS: <http://elte-lis.blogspot.com/2018/04/digitalis-filologia-workshop.html>
- ³⁴ Flourish: <https://flourish.studio>
- ³⁵ Project Jupyter: <https://jupyter.org>
- ³⁶ Python: <https://www.python.org>
- ³⁷ Doktoranduszaink figyelmébe: adatvizualizáció, szövegbányászat. ELTE LIS: <http://elte-lis.blogspot.com/2018/05/doktoranduszaink-figyelmebe.html>
- ³⁸ #dariahTeach: <https://teach.dariah.eu>
- ³⁹ Szöveggódolás és a Text Encoding Initiative. Courses. #dariahTeach: <https://teach.dariah.eu/course/view.php?id=40>
- ⁴⁰ A konferencia részletes programja: <http://elte-dh.hu/program> Az előadások kivonatai (papers & posters): <http://elte-dh.hu/wp-content/uploads/2018/05/paper-abstract.pdf> és http://elte-dh.hu/wp-content/uploads/2018/05/posters_workshop.pdf
- ⁴¹ 25. Egyetemi Nyelvészeti Napok, Újvidék. ELTE LIS: <http://elte-lis.blogspot.com/2017/11/25-egyetemi-nyelvészeti-napok-ujvidek.html>
- ⁴² A humán tudományok és a gépi intelligencia. Az MTA I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályának konferenciája a Magyar Tudomány Ünnepe: <https://mta.hu/i-osztaly/a-human-tudomanyok-es-a-gepi-intelligencia-108214> és PALKÓ Gábor: A digitális bölcsészet kultúrtechnikái. In: Tolcsvai Nagy Gábor szerk.: A humán tudományok és a gépi intelligencia. Gondolat Kiadó, Budapest. 2018. 33-47. p. (A humán tudományok alapkérdései, 3.) <http://real.mtak.hu/88667>
- ⁴³ Valóságos könyvtár – könyvtári valóság III. ELTE LIS: <http://lis.elte.hu/vkkv3> és KISZL Péter – CSÍK Tibor szerk.: Valóságos könyvtár – könyvtári valóság. Könyvtár- és információtudományi tanulmányok 2018. Digitális bölcsészet. Budapest, ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet. 2018. 337-362. p. <https://doi.org/10.21862/vkkv2018>

- 44 Networkshop 2018. ELTE LIS:
<http://elte-lis.blogspot.com/2018/04/networkshop-2018.html>
- 45 Husserl Archives Leuven:
<https://hiw.kuleuven.be/hua>
- 46 Central Europe Leuven Strategic Alliance (CELSA):
<http://celsalliance.eu>
- 47 Workshop: Digital Environments for Philosophy as a “Rigorous Science” KU Leuven:
https://hiw.kuleuven.be/hua/events/agenda/copy_of_digital-philosophy
- 48 International Journal of Digital Humanities. Springer Link: <https://link.springer.com/journal/42803>
- 49 L. VARGA Péter – MOLNÁR Gábor Tamás – PALKÓ Gábor szerk.: Digitális (szöveg)kultúrák a bölcsész-képzésben. Budapest, ELTE BTK. 2018.
- 50 KERÉKES Pál – KISZL Péter: Magyar irodalom a világhálón. Szabadon elérhető magyar nyelvű szöveggyűjtemények. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó. 2018. <https://doi.org/10.21862/978-963-489-010-2>
- 51 Recenziók: LENCSEŠ Ákos: Kerekes Pál – Kiszl Péter: Magyar irodalom a világhálón. = Könyvtári Figyelő. 64. évf. 2018. 4. sz. 613-615. p.; LENGYELNÉ MOLNÁR Tünde: Kerekes Pál – Kiszl Péter: Magyar irodalom a világhálón. Szabadon elérhető magyar nyelvű szöveggyűjtemények. = Könyv és Nevelés. 20. évf. 2018. 4. sz. 111-114. p.; RADÓ Rita: Magyar irodalom a világhálón. Szabadon elérhető magyar nyelvű szöveggyűjtemények. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros. 27. évf. 2018. 9. sz. 46-49. p. és VASS Johanna: Magyar irodalom @ világhálón. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 65. évf. 2018. 11. sz. 570-574. p. <http://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/9324>
- 52 KISZL Péter: i. m. 2018.; FODOR János – KISZL Péter: Developing Digital Collection. A Training Model of Digital Humanities Web Projects in Library and Information Science Education. = Informatio et Scientia. Information Science Research. 1. évf. 2018. 1. sz. 78-104. p. <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-2946cb9d-36b4-4e5c-b68b-77d1e95ccbfb> FODOR János – KISZL Péter: Projektalapú információtechnológiai kompetenciafejlesztés: digitalizálás, hálózati tájékoztatási rendszerek létrehozása a könyvtár- és információtudományi képzésben. = Képzés és Gyakorlat. 16. évf. 2018. 2. sz. 49-64. p. <https://doi.org/10.17165/TP.2018.2.3> KISZL Péter – FODOR János: The “Collage Effect” – Against Filter Bubbles: Interdisciplinary Approaches to Combating the Pitfalls of Information Technology. = Journal of Academic Librarianship. 44. évf. 2018. 6. sz. 753-761. p. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2018.09.020> FODOR János: Az érdeklődés hullámai. A könyvtáros új szereplehetősége a közreadás és a példamutatás között. In: Tick József – Kokas Károly – Holl András szerk.: NETWORKSHOP 2018 konferenciakötet. Budapest, Hungarnet. 2018. 43-50. p. <https://doi.org/10.31915/NWS.2018.6> KISZL Péter – MÓRING Tibor: Digitális bölcsészet a könyvtár- és információtudományban 1. rész. A digitális bölcsészet alkalmazásválasztéka. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 65. évf. 2018. 11. sz. 547-569. p. <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/9299> KISZL Péter – MÁTYÁS Melinda: Digitális bölcsészet a könyvtár- és információtudományban 2. rész. Európai kutatástámogató projektek. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 65. évf. 2018. 12. sz. 615-626. p. <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/9784> KISZL Péter – MÁTYÁS Melinda: Digitális bölcsészet a könyvtár- és információtudományban 3. rész. Latin nyelvű szövegkorpuszokat tartalmazó és epigráfiai adatbázisok Európában. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 66. évf. 2019. 1. sz. 1-17. p. <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/10216> KISZL Péter – MÁTYÁS Melinda: Digitális bölcsészet a könyvtár- és információtudományban 4. rész. Történeti kutatásokhoz kapcsolódó európai adatbázisok. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 66. évf. 2019. 2. sz. 69-90. p. <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/10619>
- 53 European Cooperation in Science and Technology (COST): <https://www.cost.eu>
- 54 Distant Reading for European Literary History (COST Action CA16204): <https://www.distant-reading.net>
- 55 Visegrad Fund: <https://www.visegradfund.org>
- 56 Új kiadványok érkeztek könyvtárunkba. ELTE LIS: <http://elte-lis.blogspot.com/2018/05/uj-kiadvanyok-erkeztek-konyvtarunkba.html>
- 57 Adatbázisok. ELTE EKSZ: <https://konyvtar.elte.hu/hu/adatbazisok>
- 58 RÓZSA György: Társadalomtudományok és információ. = Magyar Tudomány. 79. évf. 1972. 3. sz. 145-149. p. http://real-j.mtak.hu/126/1/MATUD_1972.pdf

Beérkezett: 2019. II. 20-án.

Kiszl Péter

habilitált egyetemi docens,
az ELTE BTK Könyvtár- és
Információtudományi Intézetének
igazgatója, Információtudományi
Tanszékének és Könyvtártudományi
doktori programjának vezetője.
E-mail: kiszl.peter@btk.elte.hu